
GELENEKSEL JAPON KONAKLAMA BİNASI “RYOKAN”

TRADITIONAL JAPANESE ACCOMMODATION BUILDING “RYOKAN”

İlknur Yüksel*

Geliş Tarihi: 03.05.2016
(Received)

Kabul Tarihi: 21.02.2017
(Accepted)

ÖZ: Bu çalışmada, Japonya’ya özgü ve kendi ortamı içinde şekillenen geleneksel konaklama binası; “ryokan” incelenmiştir. Japon geleneklerinin konaklama hizmetinin bünyesinde “banyo, yemek, yatak” özetlenebilir şekilde özel bir sunuma dönüşmesi ve ortaya çıkışından beri sunulan bu hizmetlerin içeriği bakımından da özgünlüğü dikkat çekicidir. Bu çalışmanın amacı; Japon kültürüne özgü geleneksel kullanımların bir konaklama binası bünyesinde sunumunun incelenmesidir. Bu amaçla geleneksel konaklama binası olarak bilinen “ryokan” incelenmiştir. Çalışmanın yöntemi; ryokan’ın özelliklerinin araştırıldığı literatür araştırmasına dayanır.

Anahtar kelimeler: Japonya, geleneksel, konaklama, ryokan, turizm

ABSTRACT: In this study, native to Japan and its environment shaped by traditional accommodation in the building; "ryokan".Japanese traditions of accommodation services on-site "bathroom, dining, beds" can be summarized into a special presentation and the content of these services offered since its reveal in terms of uniqueness is striking.The aim of this study; Traditional Japanese culture specific accommodation of the use of the building is within the presentation. For this purpose, known as "the traditional accommodation “ryokan”.The study method; ryokan relies on the properties of investigated literature research.

Key words: Japanese, traditional, hospitality, ryokan, tourism

* Yrd.Doç.Dr., İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Mimarlık Bölümü

GİRİŞ

Ryokan; Japon geleneklerinin kültürel özgünlüğe sahip bir hizmet sunumuna dönüştüğü geleneksel konaklama binasıdır.^{1 2 3}

Ryokan; yalnızca Japonya'ya özgü bir konaklama türü olduğundan yalnızca Japonya'da rastlanabilmektedir.

Japonya'da batı tarzı konaklama türü olan oteller bulunmasına rağmen, ryokan; kullanıcılarına Japon kültürünü sunmaktadır. Ryokan'da vurgu "geleneksellik" ve bunun fiziksel mekana da yansımış olmasıdır.⁴

Günümüzde dünyanın tekdüzeliğe gidecek kadar tek örneklige doğru gidişinden yakınılan günümüzde, yerelliğin Japonya'da halen varlığını koruyabilen bir olgu olarak var olması ve bir konaklama binası olarak hizmet standardına varacak ölçüde titizlikle sunuma dönüşmesi dikkat çekicidir.

Ryokan'daki hizmet sunumunun içeriği; geleneksel Japon kültürü ve bu kültürün gerektirdiği kullanımları içeren özgün kullanımlardır. Bu kullanımlar; üç ana hizmet sunumuna dönüşmüştür. Bunlar; "banyo, yemek, yatak" sıralamasıyla ve her biri kendine özgü yerine getirilmesi beklenen belirli kurallara sahiptir. Bu hizmetler; sıcak suyun sağlandığı ortak banyonun kendi kuralları içinde kullanılması, banyo sonrası geleneksel Japon kıyafeti "kimono" giyilerek yemek yenilmesi ve yemekten sonra tatami zeminde uyku şeklindedir.⁵

1. Ryokan

Ryokan'a Japonya'nın her yerinde rastlanabilir; küçük "yerel han"lar olarak bilinir.^{6 7 8}

¹ Sylvie Guichard-Anguis, Okpyo Moon . 2008. "Japanese Tourism and Travel Culture", ISBN: 0-203-88667-4, ISBN13: 978-0-415-47001-8, 978-0-203-88667-0, ISBN10: 0-415-47001-3, 0-203-88997-4, s: 76

² Xiaomeng Tong. 2011 "Energy-Efficiency Improvement in the Japanese Hotel Sector", s: 56

³ Aki Ishido. 2008. "How to create an attractive package tour to Japan: the UK as a target market", MSc Tourism Management&Marketing, MSc Dissertation, s: 42

⁴ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110-111

⁵ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110

⁶ Pradeep Sebastian, 2011 "The Groaning Shelf", ISBN: 978-93-8014-303-3, 978-93-5009-363-4

⁷ Sylvie Guichard-Anguis, Okpyo Moon . 2008. "Japanese Tourism and Travel Culture", ISBN: 0-203-88667-4, ISBN13: 978-0-415-47001-8, 978-0-203-88667-0, ISBN10: 0-415-47001-3, 0-203-88997-4, s: 76

⁸ Joy Hendry, Heung Wah Wong, 2006 "Dismantling the East-West Dichotomy Essays in honour of Jan Van Bremen", Routledge, ISBN10: 0-4150-39738-3, ISBN10: 0-203-96869-7, ISBN13: 978-0-415-39738-4 (hbk), ISBN13: 978-0-203-96869-7 (ebk), s: 71

Geçmişte yolcuların dinlenmeleri için inşa edildiler. Konukları hükümetten önemli kişiler olduğunda özenli ve ayrıntılı yerler iken, sıradan halk için mevcut evlere eklenen odalarda basit hizmetler sunarlardı.⁹

Japonya'daki en yaygın konaklama türüdür¹⁰. Sayıları oldukça çoktur.¹¹ Japon konaklama endüstrisindeki en büyük pazara sahiplerdir.¹² Sayıları 70.000'den fazladır¹³

Tarihi süreçte ulaşım kolaylığı nedeniyle anayol güzergahları üzerinde gelişme gösterdiler. Erken dönem örnekleri samuraylar, tüccarlar vb tarafından yoğun olarak kullanılan Tokaido Anayolu üzerinde gelişme gösterdi.¹⁴

Batılılaşmanın etkisiyle 1925'de demiryolunun inşa edilmesi ve sağladığı ulaşım kolaylığı nedeniyle¹⁵ demiryolu istasyonlarının yakınında konumlandılar. Demiryolu günümüzde yerini saatte 250-300km hız yapabilen "shinkansen" (mermi tren) hızlı trenine bıraktığından¹⁶ (İTO, 1979, s. 39) zor yerlerdeki ryokanlara ulaşmak kolaylaşmıştır.¹⁷

Ryokan Japonlar tarafından daha çok tercih edilmektedir; balayı, şirket toplantıları, turist grupları tarafından tercih edilen yerlerdir.¹⁸

2. Ryokan'ın Biçimsel ve Mimari Özellikleri

Ryokan, geleneksel Japon evine benzer. Zaten çoğu ryokan aile şirkettir¹⁹ ve aile işletmeleri olarak gelişme göstermişlerdir.²⁰

⁹ O.M. Smirnova, 2013 "Ryokan. A traditional Japanese Inn", Presenting Academic Achievements to the World. The Humanities, March 14–15, 2012, Issue: 3, Saratov State University, Saratov, Saratov University Pres, ISSN 2306-3076, s: 163

¹⁰ Xiaomeng Tong. 2011 "Energy-Efficiency Improvement in the Japanese Hotel Sector", 10, s: 57

¹¹ Cathy Phillips, 2005 "Time Out Tokyo", Published by Time Out Guides Ltd, ISBN: 1-904978-37-1, s: 45

¹² Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110

¹³ Boye Lafayette De Metne. 2009 "AMAZING JAPAN! - Why Japan is Such an Intriguing Country!", Phoenix Books, s: 146

¹⁴ O.M. Smirnova, 2013 "Ryokan. A traditional Japanese Inn", Presenting Academic Achievements to the World. The Humanities, March 14–15, 2012, Issue 3, Saratov State University, Saratov, Saratov University Pres, ISSN 2306-3076, s: 163

¹⁵ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110

¹⁶ İstanbul Ticaret Odası. 1979 "Japonya", Ülke Etüdüleri Dizisi No: 2, İstanbul 1979, Ağaoğlu Yayınevi, s: 39

¹⁷ Japonya Dışişleri Bakanlığı. 2007 "Japonya'yı Tanıyalım", s: 5

¹⁸ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 109

¹⁹ Cathy Phillips. 2005. "Time Out Tokyo", Published by Time Out Guides Ltd, ISBN: 1-904978-37-1, s: 45

Ryokanlar, Japon evinden daha geniştir, ancak geleneksel ryokanlar küçük, bir veya iki kat yüksekliğinde, 10-30 odalı, ahşap kiremitlidir.²¹ Tarihi ryokanlar, taşıyıcı sistemi ahşap, çatı örtüsü saz veya samandıdır, odalar hoş koku veren tatami zeminlere sahiptir.²²

Ryokan'ın görünümü, müşteri memnuniyetinde oldukça önemlidir.²³ Geleneksel inşaat yöntemleri ve detayları kullanılır.²⁴

Temelden çatıya kadar binada su, mantar küfü ve böceklere karşı dayanıklı budaksız, sık dokulu erguvan ve selvi gibi ağaçlar kullanılmıştır. Kullanılan ahşap çerçeve sistemi, binanın depreme karşı dayanıklı olmasını sağlar. Ahşap, sıcak nemli yaz mevsimleri için "serin", soğuk kuru kış günleri için "sıcak" bir malzemedir. Ahşap boyanmaz, sadece koruyucu bir cila sürülür. Daha eski olan geleneksel çatı örtüsünde kamış, ot, saz, saman gibi "bitki sapları" kullanılmıştır. Süpürge otları gibi bitkisel saplar birbiri üzerine dizilip dikilerek kalın bir çatı örtüsü oluşturulur. Çatı iskeletine bağlanan bu örtü, yağmuru, karı, sıcağı geçirmez, nemli havalarda sıcak havanın yukarı yükselerek dışarı atılmasına yardımcı olur ancak sakıncası; yangı olması, dıştan ve içten kolay tutuşmasıdır. Ahşap malzemenin yağmur suyundan korunması ihtiyacı, zaman içinde çatıların su geçirmeyen kiremit gibi malzemelerle kaplanmasını gerektirmiştir. Ahşap çatı örtüsü yerini günümüzde kiremite bırakmıştır.²⁵

Ryokana girerken iç ve dış mekanı birbirinden ayıran "engawa" adı verilen ara mekandan geçerek binaya girilir. Engawa'nın zemini genellikle ahşaptır. Bu mekanın genişliği yaklaşık 90-180 cm (0.5 - 1 ken) dir.²⁶

Ryokanın girişinde "genkan" adı verilen antrede kot farkı bulunur. Bu kot farkı iç ve dış mekanı; kirli ve temiz zemin olarak birbirinden ayırır; alt kotta ayakkabılar çıkarılır, yüksek zeminde terlik giyilir. Ryokan'da zemin temizliği

²⁰ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar sustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110

²¹ Jan Dodd, Simon Richmond, 2001 "The Rough Guide to Japan", Rough Guides, s: 40

²² Maaly Abd Elghani, Heritage and hospitality links in hotels in Siwa, Egypt: Towards the provision of authentic experiences, A thesis presented to the University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor of Philosophy In Geography, Waterloo, Ontario, Canada, 2012, s: 17

²³ Maaly Abd Elghani, 2012 "Heritage and Hospitality Links in Hotels in Siwa, Egypt: Towards the Provision of Authentic Experiences", A thesis presented to the University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor of Philosophy In Geography, Waterloo, Ontario, Canada, s: 17

²⁴ [http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_\(Japanese_inn\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_(Japanese_inn))

²⁵ Bozkurt Güvenç. 2010 "Japon Kültürü", Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 177

²⁶ Satsuki Matsushika, 2004 "Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan", A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 30

önemli olduğundan içeri ayakkabıyla girilmesine izin verilmez.^{27 28 29} Odaya girerken de, terlik çıkarılır, odanın tatami zeminine terlikten daha temiz olduğu kabul edilen çorap veya çıplak ayakla basılır. Odanın içinde bulunan tuvalete girerken ise farklı bir terlik giyilir.³⁰

Ryokan'da geleneksel Japon kültürü ile ilgili elementler, geleneklerin tecrübe edildiği sunumda; üç ana hizmet görülür. Bunlar sırasıyla; kaplıca veya spa benzeri tesislerde geleneklere uygun biçimde yapılan banyo, banyodan sonra “yukata” adı verilen geleneksel kıyafetin giyilmesi ile yenilen yemek, yemekten sonra tatami zemine serilen “futon” yatakta uyumak şeklindedir.³¹

Odada zemin minderi ve alçak bir masa dışında mobilya yoktur.³²

Odaların açıldığı bahçenin peyzajı özenli düzenlenmiş geleneksel Japon bahçesidir.³³

3. Ryokan'da Konaklama Kuralları

Konuğun karşılanmasından uğurlanmasına kadar küçük bir ryokanda bile gelenekler yoğun biçimde sergilenir. Hizmet; ciddi ve güler yüzlüdür. Ryokan'da sunulan hizmetler “Japon konuk ağırlama sanatı”na dönüşür.³⁴

Ryokan'da konaklamak genel olarak bazı kurallara bağlıdır. Misafirler ryokan'a 15:00-16:00 gibi gelir, “nakai” adı verilen kimonolu hanım personel tarafından saygının kültürel bir göstergesi olarak konuk, eğilerek karşılanır.³⁵ Girişte “genkan” adı verilen antrede ayakkabılar çıkarılarak, terlik giyilir.³⁶

Konuk, danışmada beklerken Japonya'nın her yerinde sunulduğu gibi yeşil çay ikram edilir.³⁷ Sonra, “nakai”³⁸ ryokan'ın uzun koridorları boyunca odaya kadar konuğa eşlik eder.³⁹ Odaya girerken terlik çıkarılır ve tatami zeminli odaya çorap ya da çıplak ayakla basılır. Odanın en sade hali; tatami zemin matıyla kaplı

²⁷ Science, Notes and News, Vol. 3, No. 64 (Apr. 25, 1884), s: 528 (524-528)

²⁸ Dean W. Engel. 2009“Passport Japan”, World Trade Pres, s: 80

²⁹ Halil İbrahim Şenavcu, 2006 “Japon Dini Bayramları”, Y.Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Çanakkale, s: 10

³⁰ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 123

³¹ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, “Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia”, Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. “Sustainable Health and Wellness Destinations”, Destinos de saúde e bem-estar ustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 110

³² Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

³³ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 152

³⁴ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 152

³⁵ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

³⁶ Dean W. Engel. “Passport Japan”, World Trade Pres, s: 80

³⁷ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 152

³⁸ [http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_\(inn\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_(inn))

³⁹ Dean W. Engel. 2009 “Passport Japan”, World Trade Pres, s: 80

zeminin üzerinde, odanın tam merkezinde yer alan ahşap alçak bir masa bulunur.⁴⁰ Personel, sıcak çay ve tatlı ile “hoşgeldiniz” için odaya gelir ve bunları odadaki bu masada servis eder. Bu sunumdan sonra sıra banyoya gelir. Banyoda amaç; ıslanarak ağrı, acı ve kırıklıkların geçmesidir. Banyodan çıkarken ryokan tarafından konuğa sunulmuş olan pamuktan yapılmış “yukata” adı verilen kimonoyu giyerek konuk odasına döner. Odada, kalınan ryokan’a vurgu yapan özenli bir masa örtüsüyle örtülmüş olan odanın merkezindeki ahşap alçak masanın üzerinde nakai tarafından geleneksel Japon mutfağından hazırlanmış⁴¹ “kaiseki” adı verilen akşam yemeği sunulur. Genellikle şef tarafından belirlenen menüde yerel çevrede yetişen sebzeler, “sashimi” adı verilen soğuk balık, ızgara veya pişmiş balık, et tabağı gibi çeşitli yerel spesiyaller bir tepsi üzerindeki minik kaplarda sunulur. Yemek bittikten sonra “nakai” odaya gelerek, tabakları toplayıp masayı temizledikten sonra odanın yüklüğünden yatak ve yorgandan oluşan “futon” adı verilen yer yatağını çıkarır, tatami zeminin üzerine yayar ve hazırlanan bu yatakta misafir artık uyuyabilir.⁴² Yüklükte, “yukata” adı verilen sabahlık ile “tanzen” adı verilen yatak kılıfı da bulunur.⁴³ Bazı düşük bütçeli ryokanlarda misafir yatağını kendisi hazırlaması gerekir, ryokan bu konuda misafirlere - özellikle yabancı misafirlere- yardımcı olması için broşürler hazırlatabilir. Sabah 8:00’de konuk, ryokan personeli “nakai” tarafından uyandırılarak, yer yatağı “futon” katlanıp dolaba kaldırılır ve kenara çekilmiş/ olan ahşap alçak masa tekrar odanın merkezine yerleştirilir. Balık, salamura sebzeler, çorba ve diğer tabaklardan oluşan sabah kahvaltısı bu ahşap alçak masa üzerine bırakılır. Kahvaltıdan sonra, misafir, dinlenmiş olarak valizini hazırlar ve hesabı ödedikten sonra, ryokan girişine kadar “nakai” konuğa eşlik eder.⁴⁴

Ryokan’ın yukarıda anlatılan rijit programı, 15:00-17:00 arası **banyo**, 18:00-19:00 arası **yemek**, 8:00-10:00 arası **kahvaltı** şeklindedir. Ryokan’da nakai odaya girip çıkabildiğinden, rahat uyumak mümkün olmayabilir. Bu nedenle mahremiyet, otel türü konaklamaya göre çok azdır.⁴⁵ Bu durum mahremiyet arayanlar için dezavantaj oluşturur.

Ryokanda sunulan hizmetler, üç ana hizmetle özetlenebilir. Bu hizmetler; sırasıyla “banyo yapmak, yemek yemek, uyumak” yani; “banyo, yemek, yatak” şeklinde ve bu sıralama içinde gerçekleşir. Bu hizmetler, geleneksel Japon kültüründeki kullanım biçimleriyle sunulduğundan ryokanı diğer konaklama

⁴⁰ Jan Dodd, Simon Richmond, 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁴¹ [http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_\(inn\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_(inn))

⁴² Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁴³ Dean W. Engel. 2009 “Passport Japan“, World Trade Pres, s: 80

⁴⁴ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁴⁵ Beth Reiber, 2012 “Frommer’s Tokyo“, John Wiley & Sons, s: 97, 98, 99

türlerinden ayırır. Japon insanının yabancı olmadığı bu kullanımlar, yabancılar için de “belli bir programa göre” gerçekleştiğinden uygulanabilir olmuştur. Aşağıda bahsi geçen ana hizmetler, ryokanda gerçekleştiği sırayla incelenmektedir.

3.1. Banyo

Günlük olarak yıkanan⁴⁶ Japon insanının yaşamında önemli yeri olan banyo, ryokan'ın önemli bir parçasıdır.⁴⁷ Ryokana geliş akşamüstü saatleri olduğundan ryokan'da alınan ilk banyo akşam banyosudur. Geleneksel banyonun kuralları vardır.⁴⁸

Ryokan banyosu; deniz, dağ, nehir, bambu korusu, vadi gibi manzara çeşitliliği yanında ortak kullanılan açık ve kapalı havuzlar, özel oda banyoları, ortak alanlarda ya da odalarda sunulan küvetler gibi farklı banyo olanakları sunar. Hepsinde ortak özellik; doğal manzaralara sahip olmaları ve açık havaya, doğaya açılmalarıdır. Dağ ve deniz manzaralarına sahip, açık hava havuzlarına “rotenburo” denir.⁴⁹

Geleneksel ryokan banyosu; açık veya kapalı karma kullanımlı havuzlardır.

⁵⁰ Japon insanı kadın ve erkeği cinsiyet olarak ayırır ancak çıplaklığı günah saymaz.⁵¹ Ryokan banyolarında mahremiyet ve cinsiyet ayırımı yoktur.⁵² Banyonun geleneksel formu karma kullanımlıdır. Yani; kadın, erkek ve çocuklar aynı havuzu birlikte kullanır. Ancak kuralları vardır. Küvete veya havuza kirli girilmez, suyun kirlenmemesi için önce duş alınarak vücut temizlenir, mayo ile girilmez, temiz ve çıplak girilir. Ancak yabancı misafirlerin mahremiyet istekleri nedeniyle zaman içinde bazı ryokanlar mayo ile girilmesine izin vermektedir. Geleneksel formunda havuz; ahşaptandır; ana malzemesi Japon selvisi'dir.⁵³

Ryokanın geleneksel formunda odanın özel banyosu olmaz, ancak tuvaleti vardır 1960-1970'lerde bir trend olarak “oda banyosu” fikri benimsenerek o dönemde inşa edilen ryokanların odalarına su tesisatı döşendi ve oda banyolarına sıcak su getirildi. Böylelikle odalar, oda banyosuna sahip oldu. Ancak oda banyoları çoğu Japon tarafından kullanılmayınca prestijli yerler dışında ve bu dönemlerde inşa edilen yerler dışında, otel, han veya ryokan gibi çoğu tesiste bir

⁴⁶ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 123

⁴⁷ Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim. “Ryokan Facilities in Japan Compared with Spa Hotels in Australia”, Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. “Sustainable Medical and Wellness Destinations”, s: 73

⁴⁸ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

⁴⁹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sent%C5%8D>

⁵⁰ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

⁵¹ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 337

⁵² Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

⁵³ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing, s: 120

daha oda banyosu inşa edilmedi. Bu banyolar daha çok evlerde rağbet gördü. Ancak “ev banyosu” geniş ve kalabalık kullanımlara izin vermeyen Batı tarzında küvet benzeri ancak ahşap olan “furo” adı verilen “ahşap küvet” şeklinde Japonya’ya özgü bir biçim aldı.⁵⁴ Japon tarzı bu küvetin kenarları dik, yüksekliği 60cm’dir. Günümüzde bu küvetin kullanıldığı banyolar, Japon evleri, apartmanları ve bazı ryokanlardır. Bu küvetin malzemesi ahşaptır.⁵⁵ Bu küvet, geleneksel Japon banyosunun kurallarına uygun olarak kullanılır, yani; bu küvete temiz girilir. Amaç aynıdır; yıkanmak değil, ısınmak ve dinlenmektir.⁵⁶

Geleneksel ryokanda, banyo ve tuvalet ayrıdır; ryokan odalarında küvetin olduğu mekan, klozetin (bide dahil) ve lavabonun olduğu mekandan ayrıdır.⁵⁷ Diğer bir deyişle furo’nun bulunduğu mekan, klozetin bulunduğu tuvaletten ayrılmış bir mekandır, odaya bir koridorla bağlıdır. Bu mekanlar güneş ışımının direk etkisinden uzak, kuzey cephesinde yer alır.⁵⁸ Klozet ile lavabo da ayrı mekanlardadır. Ryokan’ın geleneksel formunda; odanın tuvalet ve lavabosu bulunur ancak banyo; karma kullanımlı ortak havuzdur.⁵⁹

Banyodan sonra giyilen pamuklu kimono “yukata” ile ahşap terlik “geta”, sandalet “zori”, zori ve geta ile uyumlu kısa çorap “tabi” gibi yardımcı malzemeleri ryokan konuklarına, oda hizmetinin bir parçası olarak sunar.⁶⁰

Banyo sonrası “yukata” adı verilen geleneksel kıyafet giyilerek ile odaya dönülür ve “nakai” tarafından sunulan akşam yemeğine geçilir.

3.2. Yemek

Yemek geleneksel pamuklu kimono “yukata” giyilerek yenir.⁶¹

Banyodan sonra “nakai” tarafından, konuğun odasında özenli bir örtüye sahip masanın üzerinde geleneksel Japon mutfağından hazırlanan⁶² akşam yemeği “kaiseki” sunulur. Genellikle şef tarafından belirlenen menüde, yerel çevrede yetişmiş sebzeler, “sashimi” (soğuk balık), ızgara veya pişmiş balık, et tabağı gibi çeşitli spesiyaller bir tepsinin üzerinde minik kaplarda sunulur.⁶³

⁵⁴ Scott Clark, “Japan, A View From The Bath”, 1994, University of Hawai’i Pres, Printed USA, ISBN: 0-4-8248-1615-3, ISBN: 0-8248-1657-9, s: 96

⁵⁵ <http://en.wikipedia.org/wiki/Sento>

⁵⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Furo>

⁵⁷ Elizabeth Ishiyama. 2009. “Sento - The Japanese Public Bath”, ISBN: 978-0-615-26365-6, s:2

⁵⁸ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing, ISBN: 978-1-4629-0606-2 (e book), Japan, s: 138

⁵⁹ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

⁶⁰ Dean W. Engel. 2009 “Passport Japan”, World Trade Pres, s: 80

⁶¹ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 123

⁶² [http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_\(inn\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_(inn))

⁶³ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan”, Rough Guides, s: 40

Masanın etrafında oturmak için birkaç cm kalınlığında 50-70 cm ölçülerinde kare biçiminde “zabuton” adı verilen minder kullanılır. Daha rahat oturmak için mindere “zaisu” denilen arkalık, “kyousoku” denilen kol dayama yerleri eklenip çıkarılabilir.⁶⁴

Ryokan menüsü geleneksel kültürü yansıtır. Japon Adalarında elverişli mera ve çayır bulunmadığı için küçükbaş memeli hayvan beslenemediğinden adalılar et (protein) gereksinimlerini deniz ürünlerinden, vitamin ve yeşil besin (ot) gereksinimlerini mantar, kök ve bambu filizi gibi orman altı ürünlerinden sağlama yolunu seçmişlerdir.⁶⁵ Meiji dönemine (1868-1912)⁶⁶ kadar domuz eti ve sığır eti yenmedi, bu nedenle geleneksel Japon mutfağında et yoktur, çoğu deniz ürünleridir.⁶⁷

Japonya sıcak ve nemli “muson” iklimine sahiptir. Bu yüzden besinler çabuk bozulur. Bu nedenle yemekler bir öğünlük ve kişiye göre hazırlanarak taze tüketilir. Yemeğin hazırlanmasında bir iki saat erken hazırlanması, yemeğin bozulmasına sebep olabilir. Örneğin; sabah kesilen limon akşama varmadan küflenir. Bu yüzden geleneksel saklama teknikleri (kavurma, kurutma, lakerda, çiroz yapma, dumanlama, reçel ve özellikle turşu kurma) gelişerek yaygınlaşmıştır. Bu nedenle Japonya’da besin endüstrisi öğün endüstrisi şeklinde gelişmiştir. “Bento” adı verilen “hazır yemek kutuları”nın üzerinde gün ve saat bilgileri bulunur. Japon mutfağının doyurucu besini haşlanmış pirinç (gohan), içkisi yeşil çay (oça); protein kaynağı balık, midye ve deniz ürünleri, yeşillikleri (vitamin) ise sebze, kök ve meyve turşuları ile çeşitli deniz yosunlarıdır.⁶⁸ Japon mutfağı, kontrastlık içerir; çiğ balık gibi bazı yiyecekler sıcak çorba ile tatlı ve ekşi tabaklar birlikte aynı öğünde servis edilir.⁶⁹

Ryokan’da konaklama ücreti; akşam yemeği ve kahvaltıdan oluşan iki öğünü kapsamaktadır. Ancak bazı ryokanlar farklı seçenekler de sunabilir.⁷⁰

Yemekten sonra, yatak hazırlanır.

3.3. Yatak

Akşam yemeğinden sonra personel odaya gelerek, tabakları toplar, masayı temizler, masayı odanın içinde bir kenarına çekerek yatak ve yorgandan oluşan yer

⁶⁴ <http://en.wikipedia.org/wiki/Zabuton>

⁶⁵ Bozkurt Güvenç, 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 53

⁶⁶ Ana Britannica Ansiklopedisi, cilt: 22, s: 208

⁶⁷ Daniel Sosnoski, 1996 “Introduction to Japanese Culture”, Tuttle Publishing, s: 52

⁶⁸ Bozkurt Güvenç. 2010 “Japon Kültürü”, Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 93, 94

⁶⁹ Daniel Sosnoski. 1996 “Introduction to Japanese Culture”, Tuttle Publishing, s: 52

⁷⁰ Japan National Tourism Organization, 2012 “Your Guide to Japan” TO 2087-50-120, s: 38

yatağı; “futon”u sermek için odada yer açar. Yüklükten çıkarılan futon, tatami zemin üzerine serilir. Hazırlanan bu yer yatağında misafir artık uyuyabilir.^{71 72}

Geleneksel ryokan odasında alçak bir masa ve zemin minderi dışında mobilya olmadığından⁷³ yemek ve uyku eylemleri odada aynı alanda gerçekleşir.⁷⁴ Oda alanı aynı anda yatmak ve yemek için yetersiz olduğundan yemek ve yatmak için kullanılan mobilyalar oda içinde yer değiştirerek eylemlere yer açar. Bu kullanım geleneksel türk evindeki oda kullanıma benzemektedir. Yatmak için kullanılan futon’un serilmesi için, ahşap alçak masa ve minderi oda içinde bir kenara taşınır. Sabah olduğunda; kahvaltı için yatak katlanıp dolaba kaldırıldıktan sonra masa tekrar odanın merkezinde yerini alır. Bu nedenle mobilyalar kolay taşınır ve depolanabilir.⁷⁵

Sabah 8:00’de konuk, “nakai” tarafından uyandırılır. Yer yatağı; “futon” ryokana göre konuk ya da nakai tarafından katlanıp dolaba kaldırılır.⁷⁶ Yatak kaldırıldıktan sonra kahvaltı servisi yapılır.⁷⁷ Balık, salamura sebzeler, çorba ve diğer tabaklardan oluşan kahvaltı, odanın ortasındaki ahşap alçak masa üzerine bırakılır.⁷⁸

SONUÇ

Bu çalışmada, Japonya’ya özgü geleneksel Japon konaklaması “ryokan” incelenmiştir.

Japon gelenekleri bir hizmet standardına dönüştürülerek, adeta standardize edilerek “banyo, yemek, yatak” şeklinde üç ana hizmetin sunumu etrafında biçimlenmiştir. Her biri; geleneksel Japon kültürüne ait özellikleri içeren kullanımlara sahiptir. Şekil ve kullanım olarak farklı geleneksel banyodan yararlanmak, geleneksel Japon mutfağında hazırlanan yemekleriyle kendi özgün mekansal düzeni içinde yemek ve bu kültürün uyuma şekli ve geleneksel tefrişiyle düzenlenmiş mekansal düzeni içinde uyumak biçiminde her yönüyle yaşanarak tecrübe edilen tümüyle geleneksel Japon kültürüne ait deneyimler sunmaktadır. Japon insanı için bu deneyimler kültürün bir parçası olarak alışkanlıkların sürdürülmesidir. Yabancılar için ise merak edilen kültürün yaşayarak deneyimlendiği bir konaklama türü olmaktadır.

⁷¹ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁷² Daniel Sosnoski. 1996 “Introduction to Japanese Culture”, Tuttle Publishing, s: 50

⁷³ Jan Dodd, Simon Richmond, 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁷⁴ Daniel Sosnoski. 1996 “Introduction to Japanese Culture”, Tuttle Publishing, s: 50

⁷⁵ Mira Locher, 2013 “Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)”, Tuttle Publishing, s: 138

⁷⁶ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

⁷⁷ Daniel Sosnoski. 1996 “Introduction to Japanese Culture”, Tuttle Publishing, s: 50

⁷⁸ Jan Dodd, Simon Richmond. 2001 “The Rough Guide to Japan“, Rough Guides, s: 40

Bu açıdan ryokan, Japon insanının taleplerini karşılayarak iç turizme, yabancıların merak ettiği Japon kültürünü tanıma fırsatına dönüşerek kültürel turizme hitap etmektedir.

Ryokan'da sunulan hizmetlerin programlanarak rijit bir programa dönüşen sunumu; kültürel unsurların da standardize edilebilir bir hizmet sunumuna dönüşebileceğini düşündürmektedir. Ayrıca ryokanların birbirlerine göre farklılaşabilen seçenekler de sunabilmesi tekdüzelikten çıkabildiğini de göstermektedir. Farklı talepler, hizmet sunumundaki seçenekler olarak çeşitliliği de sağlayabilmektedir.

Bu çalışma ile Japon geleneklerinin bir konaklama binası türü olarak ortaya çıkan ryokan'da nasıl sunulabildiği görülmektedir. Geleneklerin sunumu turizm konsepti içinde kendiliğinden bir konaklama binası türünü ortaya çıkarmıştır ve bu kullanım yüzlerce yıldır ilgi görmektedir.

Ryokan'ın başarısı, geleneklerine bağlı Japon insanının bu konaklamaya ilgisi ve tercih etmesiyle mümkün olmuştur. Modern dünyanın birçok geleneği yeniden şekillendirdiği günümüzde ryokan'da kültürel ve geleneksel öğelerin korunabilmesinde en önemli rolü, Japon insanının bu ilgisi ve talebi oluşturmaktadır. Bu talep nedeniyle ki, Japon kullanıcıların da kullanımına kolaylık sağlayacak şekilde hizmet standartları getirilmiştir. Diğer yandan tamamen geleneksel öğeler barındıran ryokanlar, Japon kültürünü tanımak isteyen yabancıların da ilgisini çekmektedir.

Geleneklerin kaybolduğundan ve unutulduğundan yakınılan günümüzde Türk kültürünün turizmle sunulabilir bir araca hatta hizmet sunumuna dönüşebileceğini düşündürmektedir. Bu bağlamda Türk kültürünün kendine mahsus özellikleri incelenip irdelenerek konaklama binası bünyesinde sunulabilmesine örnek teşkil etmektedir. Bu konuda yıpranan, eskiyen, kullanılmaktan vazgeçilip terkedilen ya da dönüşümlerde tamamen batı tarzı otel konaklamasına dönüştürülerek geleneksel mimari detayların ve geleneksel kullanımlarının tamamen değiştirildiği butik otel dönüşümlerinde sivil mimari eserlerimiz olan geleneksel Türk evlerinin konaklama işleviyle dönüşümünde Türk kültürel öğelerinin sunulabilir bir hizmet sunumuna dönüştürülmesi konusunda fikir vermektedir. Ancak Türk kültür öğeleri ve geleneksel Türk evinin geleneksel kullanımı yeniden gözden geçirilerek bu bağlamda irdelemeyi gerektirmektedir.

Sonuç olarak; Japon kültürünün geleneksel ağırlama kültürü içinde şekillenerek kendine has özelliklerle bir konaklama binası türüne dönüşen ryokan, geleneksel kültürler içindeki ağırlamaya özgü geleneklerden özellikle turizm kapsamında yararlanılmasıyla kültürlerin kendi özelinde hizmet sunumuna dönüştürülmesiyle sürdürülebileceğini düşündürmektedir. Bu yaklaşım; geleneksel

kültürü en fazla yansıtan geleneksel evde, onu meydana getiren ve günümüzde çoğunlukla kaybettiğimiz teknik özelliklerinin ve kullanımlarının da korunabilmesine yardımcı olabilir. Ülkemizde özellikle geleneksel Türk evinin konaklama işlevine dönüşüm uygulamaları, Türk kültür öğelerini esas alan bir hizmet sunumuna dönüşebilir.

KAYNAKÇA

- Aki Ishido, 2008. "How to create an attractive package tour to Japan: the UK as a target market", MSc Tourism Management&Marketing, MSc Dissertation, s: 42
- Ana Britannica Ansiklopedisi, cilt: 22, s: 208
- Beth Reiber, 2012 "Frommer's Tokyo", John Wiley & Sons, s: 97, 98, 99
- Boye Lafayette De Metne. 2009 "AMAZING JAPAN! - Why Japan is Such an Intriguing Country!", Phoenix Books, s: 146
- Bozkurt Güvenç. 2010 "Japon Kültürü", Boyut Yayıncılık, İstanbul, ISBN: 978-975-23-0727-8, s: 53, 93, 94, 123, 152, 177, 337
- Cathy Phillips, 2005 "Time Out Tokyo", Published by Time Out Guides Ltd, ISBN: 1-904978-37-1, s: 45
- Daniel Sosnoski, 1996 "Introduction to Japanese Culture", Tuttle Publishing, s: 50, 52
- Dean W. Engel. 2009 "Passport Japan", World Trade Pres, s: 80
- Elizabeth Ishiyama. 2009. "Sentō - The Japanese Public Bath", ISBN: 978-0-615-26365-6, s:2
- Halil İbrahim Şenavcu, 2006 "Japon Dini Bayramları", Y.Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Çanakkale, s: 10
- [http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_\(Japanese_inn\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ryokan_(Japanese_inn)) (Erişim tarihi: 07.02.2017)
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Sent%C5%8D> (Erişim tarihi: 07.02.2017)
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Furo> (Erişim tarihi: 07.02.2017)
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Zabuton> (Erişim tarihi: 07.02.2017)
- İstanbul Ticaret Odası. 1979 "Japonya", Ülke Etüdleri Dizisi No: 2, İstanbul 1979, Ağaoğlu Yayınevi, s: 39
- Jan Dodd, Simon Richmond, 2001 "The Rough Guide to Japan", Rough Guides, s: 40
- Japan National Tourism Organization, 2012 "Your Guide to Japan" TO 2087-50-120, s: 38
- Japonya Dışişleri Bakanlığı. 2007 "Japonya'yı Tanıyalım", s: 5
- Joy Hendry, Heung Wah Wong, 2006 "Dismantling the East-West Dichotomy Essays in honour of Jan Van Bremen", Routledge, ISBN10: 0-4150-39738-3, ISBN10: 0-203-96869-7, ISBN13: 978-0-415-39738-4 (hbk), ISBN13: 978-0-203-96869-7 (ebk), s: 71
- Maaly Abd Elghani, 2012 "Heritage and Hospitality Links in Hotels in Siwa, Egypt: Towards the Provision of Authentic Experiences", A thesis presented to the

University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Doctor of Philosophy In Geography, Waterloo, Ontario, Canada, s: 17

Mira Locher, 2013 "Traditional Japanese Architecture: An Exploration of Elements and Forms (Google e-Kitap)", Tuttle Publishing, ISBN: 978-1-4629-0606-2 (e book), Japan, s: 120, 138

O.M. Smirnova, 2013 "Ryokan. A traditional Japanese Inn", Presenting Academic Achievements to the World. The Humanities, March 14–15, 2012, Issue 3, Saratov State University, Saratov, Saratov University Pres, ISSN 2306-3076, s: 163

Pradeep Sebastian, 2011 "The Groaning Shelf", ISBN: 978-93-8014-303-3, 978-93-5009-363-4

Satsuki Matsushika, 2004 "Comparative Study of the Structure of Traditional Timber Housing in Turkey and Japan", A Thesis Submitted to the Graduate School of Natural and Applied Sciences of the Middle East Technical University, In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Science in Building Science in the Department of Architecture, s: 30

Science, Notes and News, Vol. 3, No. 64 (Apr. 25, 1884), s: 528 (524-528)

Scott Clark, "Japan, A View From The Bath", 1994, University of Hawai'i Pres, Printed USA, ISBN: 0-4-8248-1615-3, ISBN: 0-8248-1657-9, s: 96

Sylvie Guichard-Anguis, Okpyo Moon . 2008. "Japanese Tourism and Travel Culture", ISBN: 0-203-88667-4, ISBN13: 978-0-415-47001-8, 978-0-203-88667-0, ISBN10: 0-415-47001-3, 0-203-88997-4, s: 76

Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim, "Analysis of spa facilities between ryokan in Japan and hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. "Sustainable Health and Wellness Destinations", Destinos de saúde e bem-estar sustentáveis, Atas da Conferência Internacional organizada em Chaves (Portugal), 13-15/10/2011, ISBN: 978-989-704-036-8, s: 109, 110-111

Timothy Jeonglyeol Lee, Boram Lim. "Ryokan Facilities in Japan Compared with Spa Hotels in Australia", Veronika Joukes, Lina Lourenço-Gomes, Alexandra Marta-Costa. 2013. " Sustainable Medical and Wellness Destinations", s: 73

Xiaomeng Tong. 2011 "Energy-Efficiency Improvement in the Japanese Hotel Sector", s: 56, 57

